

здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення».

2. Наказ Міністерства оборони України від 14.08.2008р. № 402 «Про затвердження Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України».

Книженко Оксана Олександрівна,
професор кафедри кримінального права
та кримінології Навчально-наукового
гуманітарного інституту Національної
академії Служби безпеки України, доктор
юридичних наук, професор

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ САНКЦІЇ ЗА КОРУПЦІЙНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ

Питання запобігання корупції було й залишається актуальним не тільки для нашої держави, а й для міжнародної спільноти також. Наслідки, які спричиняються людини, суспільству, державі вчиненням корупційних діянь, змушують переглядати засоби щодо їхнього запобігання. Зокрема, відносно недавно до кримінального законодавства України були внесені зміни стосовно карності корупційних кримінальних правопорушень. Йдеться про ухвалення закону «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року. Саме цим законом було посилено заходи щодо кримінальної відповідальності за корупцію. Так змінилися редакції ст. 45–48, 69, ч. 1 ст. 75 Кримінального кодексу України (КК України). За скоєння корупційного кримінального правопорушення на сьогодні неможливо звільнити особу від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям, примиренням із потерпілим, передачею особи на поруки, а також у зв'язку зі зміною обстановки. Також неможливим є й призначення покарання нижче за нижню межу (ст. 69 КК України). Не дозволяють зазначені зміни застосувати звільнення від відбування покарання з випробуванням у разі засудження за вказані правопорушення.

Серед позначених заходів кримінально-правового реагування найбільш дискусійним є застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Нині склалася ситуація, при якій законодавець дозволяє застосувати звільнення від відбування покарання з випробуванням, звільнення від кримінальної відповідальності, а також призначення покарання нижче від найнижчої межі за більш небезпечні кримінальні правопорушення, внаслідок яких або неможливо відновити порушене право або його відновлення матиме відносний характер. Наприклад, особа вчинила вбивство за кількох пом'якшуючих обставин. Санкція

ч. 1 ст. 115 КК України передбачає покарання у виді позбавлення волі від 7 до 15 років. Застосовуючи ст. 69 КК України («Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом»), суд, призначивши п'ять років позбавлення волі, на підставі ст. 75 КК України може звільнити цю особу від відбування покарання з випробуванням. При скоєнні корупційного кримінального правопорушення таке неможливо.

Варто відзначити, що обмеження щодо застосування ст. 69 КК України є лише щодо корупційних кримінальних правопорушень. Тобто йдеться про ті діяння, які посягають на поновлюване благо. Держава може відновити порушене право від корупційного правопорушення, чого не скажеш про кримінальні правопорушення, де в якості наслідку може настати смерть особи, або шкода здоров'ю.

Така нормативна практика не може бути визнана справедливою і такою, що здатна виконати поставлені перед кримінальним законодавством завдання.

Свідченням цього є як напрацьована судова практика, так і доктрина кримінального права. Вже давно відомі випадки, коли практика застосування законодавства коригувала надто суворі санкції, оскільки суди їх просто не застосовували.

Нині щодо звільнення від відбування покарання із випробуванням за скоєння корупційних кримінальних правопорушень спостерігається суперечлива практика його застосування.

За загальним правилом, викладеним у ч. 1 ст. 75 КК України, суд не може особу звільнити від відбування покарання з випробуванням у разі засудження за корупційне кримінальне правопорушення. Водночас у частині другій цієї статті визначається, що суд приймає рішення про звільнення від відбування покарання із випробуванням у випадку затвердження угоди про примирення або про визнання вини, якщо сторонами цієї угоди погоджено покарання у виді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі, позбавлення волі на строк не більше п'яти років, а також узгоджено звільнення від відбування покарання з випробуванням. Слід зазначити, що такі угоди укладаються відповідно до ст. 468–472 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України).

Вказана редакція КК України призвела не тільки до неоднакового застосування закону про кримінальну відповідальність, а й викликала жваву дискусію серед теоретиків кримінального права. Навіть автор цієї праці у 2015 році обстоювала думку щодо неможливості звільнення від відбування покарання з випробуванням у разі укладення угоди [1]. Однак, згодом, на підставі аналізу рішень Європейського суду з прав людини дійшла протилежного висновку [2].

Варто вказати, що саме недосконалість конструкції кримінально-правової норми обумовила можливість різного тлумачення її змісту. Таке явище є неприйнятним, оскільки йдеться про заходи кримінально-правового реагування на вчинене кримінальне правопорушення. Вважаю, що встановлюючи санкцію кримінально-правової норми, законодавець має чітко її відобразити. Тобто необхідно дотримати точність визначення

кримінально-правової норми. Без виконання такої вимоги якості закону про кримінальну відповідальність важко буде говорити про його ефективність. Більш того, недосконалість закону про кримінальну відповідальність містить у собі корупційну складову.

Аби уникнути вказаних випадків, під час встановлення кримінально-правових санкцій як за корупційні кримінальні правопорушення, так й за будь-які інші, необхідно брати до уваги засади встановлення кримінально-правових санкцій [3]. Знання того чим є санкція, яким принципам вона має відповідати, яких цілей досягати та які правила її конструювання має бути витримано забезпечить розробити досконалу санкцію, що дозволить більш ефективно протистояти корупційним проявам під час правозастосовної діяльності.

Список використаних джерел

1. Книженко О. Звільнення від відбування покарання з випробуванням та укладення угод у кримінальному провадженні щодо корупційних злочинів. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2015. № 1 (69). С. 115–121.

2. Книженко О. Новий погляд на звільнення від відбування покарання з випробуванням за корупційні кримінальні правопорушення. Вісник Пенітенціарної асоціації України. 2021. № 2 (16). С. 17–23.

3. Книженко О.О. Теоретичні засади встановлення санкцій у кримінальному праві: монографія. Х. : Акта, 2013. 384 с.

Коваленко Лариса Павлівна,

доцент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності

Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних
наук, професор

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ПРИВАТНОМУ СЕКТОРІ

В антикорупційному сенсі поділ на приватний та публічний сектори має велике практичне значення, адже у випадку публічного сектору, держава досить детально регламентує антикорупційні механізми, що буде більш глибоко розглянуто у розділі про антикорупційні правила. У той же час, коли мова йде про приватний сектор, то запровадження антикорупційних інструментів, зазвичай, лягає на плечі самих суб'єктів приватного сектору, а держава, в свою чергу, виступає переважно як караючий, а не превентивний суб'єкт. Також належність до приватного чи публічного сектору може істотно впливати на кваліфікацію корупційного діяння. До прикладу, якщо зловживання службовим становищем буде здійснено службовою особою компанії, де державі чи територіальній громаді належить частка у розмірі більше ніж 50 відсотків, то такому службовцю може бути інкриміновано ст. 364 КК України, а саме зловживання владою або службовим становищем. У той